

УДК 336.1:352

DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2025-2-20>

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ І ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

С. В. ДІДУРдоктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку і фінансів;**В.В. БАБІЧЕНКО**доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і фінансів;**В. І. ГЛУХОВА**кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і фінансів;**К. І. МЕЛЬНИЧЕНКО**здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського

Анотація. Метою статті є розвиток теоретичних, методичних засад, аналіз показників фінансової стійкості, виявлення проблем та внесення пропозицій щодо удосконалення її забезпечення в Україні. **Методика дослідження.** Досягнення поставленої у статті мети здійснено за допомогою таких основних методів, як системний, аналізу, метод теоретичного узагальнення, статистичний, графічний. **Результати.** У роботі розглянуто визначення терміну «фінансова стійкість місцевих бюджетів», систематизовано чинники впливу на неї, основні підходи до оцінювання, а також розглянуто й проаналізовано фінансову стійкість місцевих бюджетів на прикладі бюджету Кременчуцької міської територіальної громади Кременчуцького району Полтавської області (КМТГ) в абсолютному та відносному вимірі. Проаналізовано формування доходів, видатків, міжбюджетних трансфертів, фінансового результату виконання бюджету КМТГ за 2021-2023 рр. У статті здійснено аналіз і оцінювання окремих показників фінансової стійкості бюджету КМТГ в розрізі груп (збалансованості, самостійності, результативності та ефективності), визначено інтегральний індикатор фінансової стійкості. За результатами дослідження визначено ключові проблеми й тенденції та зроблено відповідні висновки. **Практична значущість результатів дослідження.** Створення ефективної системи оцінювання фінансової стійкості місцевих бюджетів, визначення чинників впливу та можливостей їм протистояти сприятиме удосконаленню управління місцевими бюджетами, зміцненню фінансової бази органів місцевого самоврядування.

Ключові слова: фінансова стійкість, місцевий бюджет, територіальні громади, бюджетна самостійність, збалансованість, результативність, інтегральний індикатор фінансової стійкості.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. В умовах децентралізації та підвищення самостійності місцевих бюджетів посилюється відповідальність місцевих органів влади за результати їх фінансової діяльності. Необхідними кроками удосконалення системи управління місцевими бюджетами є створення ефективної системи оцінювання фінансового стану місцевих бюджетів, визначення чинників впливу на бюджет та можливості їм протистояти і виокремлення основних напрямів зміцнення місцевих бюджетів в Україні. Питання, пов'язані з підвищенням стійкості місцевих бюджетів, є найбільш актуальними для місцевих органів самоврядування, оскільки дозволяють забезпечити фінансову незалежність та зменшити ризик впливу змін у централізованій фінансовій політиці на місцевому рівні.

Для місцевих бюджетів в умовах повномасштабної війни рф з Україною посилюється необхідність бути фінансово стійкими, тобто забезпечувати свою платоспроможність, збалансованість та самостійність, а також бути спроможними забезпечити відновлення та соціально-економічний розвиток територій та підвищення добробуту населення. Тому питання оцінювання та забезпечення фінансової стійкості місцевих бюджетів набуває особливої актуальності в умовах сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти окресленої проблематики досліджуються в низці наукових праць. Питання сутності фінансової стійкості місцевих бюджетів розглядаються в наукових доробках Білик Ю. С., Мардус Н. Ю. [1], Заруцької О. П., Качули С. В. [2], Кириленко О. П. [3], Лисяк Л. В., Кушнір А. І. [4]; чинники впливу на фінансову стійкість місцевих бюджетів та її вплив на соціально-еконо-

місний розвиток і безпеку територій висвітлюються в роботах Бугіль С. Я. [5], Возняк Г. В., Капленко Г. В., Коваль В. М. [6], Дубини М. В. [7], Західної О. Р., Дубик В. Я., Даниляк Я. А. [8], Пітюлич М. М., Крупки А. Я., Мінкович В. Т., Чакій О. І. [9]; методичні основи діагностики, оцінювання фінансової стійкості місцевих бюджетів в теоретичній і практичній площинах досліджуються в роботах Бондарук Т. Г., Бондарук І. С., Дубини М. В. [10], Костирко Л. А., Велентейчик Н. Ю. [11], Крук О. М. [12], Кушнір А. І. [13], Юрчишиної Л. В., Томілової К. В. [14] та інших. Водночас залишається чимало невирішених проблем, які потребують більш детального та поглибленого вивчення, зокрема, у контексті діагностики, оцінювання фінансової стійкості місцевих бюджетів та її забезпечення.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розвиток теоретичних, методичних засад, аналіз показників фінансової стійкості місцевих бюджетів, виявлення проблем та внесення пропозицій щодо шляхів удосконалення її забезпечення в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Фінансова стійкість місцевих бюджетів є складною та багатогранною категорією. У науковій літературі на сьогоднішній день не існує єдиного підходу щодо визначення економічної сутності фінансової стійкості місцевого бюджету. На підставі аналізу та узагальнення наукових доробок щодо визначення поняття даної категорії, на нашу думку, фінансова стійкість місцевих бюджетів – стан збалансованості доходів та видатків місцевих бюджетів, за якого створюється можливість ефективного та повного і своєчасного фінансового забезпечення виконання своїх функцій та зобов'язань, а також здатність протистояти внутрішнім та зовнішнім факторам.

Виділяють певні типи фінансової стійкості місцевих бюджетів: абсолютна стійкість, нормальна стійкість фінансового стану, нестійкий фінансовий стан (передкризовий фінансовий стан), кризовий фінансовий стан.

Слід розрізняти зовнішні і внутрішні чинники, що впливають на її рівень та становлять загрози фінансовій безпеці місцевих бюджетів. До зовнішніх чинників можна віднести: інфляційні процеси; стан грошово-кредитного обігу; частку тіньової економіки; нестабільність правової бази; рівень економічного розвитку країни; нестабільність економіки.

До внутрішніх загроз можна віднести значну кількість фінансових зобов'язань місцевих органів влади; ухилення від податків; помилки при фінансовому плануванні доходів і видатків місцевого бюджету; якість виконання бюджету; якість фінансового контролю; високий рівень дотацій-

ності місцевих бюджетів; відсутність зацікавленості місцевих органів влади у нарощуванні власної доходної бази.

Для здійснення моніторингу фінансової стійкості місцевих бюджетів і прийняття своєчасних і виважених управлінських рішень в бюджетному менеджменті на місцевому рівні необхідна, в першу чергу, якісна діагностика в числовому вираженні відповідних оціночних показників.

Сьогодні вітчизняна та зарубіжна економічна наука не має у своєму розпорядженні єдиного методичного інструментарію оцінювання фінансової стійкості місцевих бюджетів. Дослідження різних методик розрахунку запропонованих показників показує, що в публікаціях авторів ті чи інші показники стійкості бюджету дублюються під різними назвами, або навпаки під однією і тією ж назвою надається різна методика його розрахунку.

Загалом, результатом оцінювання фінансової стійкості має стати розробка практичних рекомендацій для органів місцевої влади щодо покращення їх фінансового стану і взагалі стратегії фінансової стійкості.

Перед аналізом відносних показників фінансової стійкості бюджету передусім варто проаналізувати у вартісному вимірі основні об'єкти бюджету (доходи, видатки, міжбюджетні трансферти), адже від обсягів їх формування й використання залежать показники фінансової стійкості місцевих бюджетів, рівень задоволення потреб економічного та соціального розвитку громад.

Аналіз фінансової стійкості окремо взятого місцевого бюджету здійснено на прикладі бюджету Кременчуцької міської територіальної громади Кременчуцького району Полтавської області (КМТГ) за 2021–2023 рр. Взагалі КМТГ завжди виступала донором бюджетних коштів до державного бюджету, сплачуючи реверсну дотацію. Загальні доходи бюджету КМТГ включають власні доходи та міжбюджетні трансферти із державного бюджету.

Проаналізуємо на основі офіційної звітності динаміку планових і фактичних показників загальних доходів з міжбюджетними трансфертами, власних доходів (або доходів без міжбюджетних трансфертів) та міжбюджетних трансфертів (рис. 1, рис. 2).

Як видно з аналізу, в 2021 р. реальне виконання доходів бюджету становило 86,1 % від запланованого, у 2022 р. – 89,6 %, а у 2023 р. – 81,1 %.

Найменший показник виконання мають міжбюджетні трансферти у 2022 році – 67,4 %. Невиконання планових показників міжбюджетних трансфертів викликано обмеженістю централізованих фінансових ресурсів, законодавчими змінами в період воєнного стану.

Для виявлення факторів впливу на невиконання власних доходів проаналізуємо більш

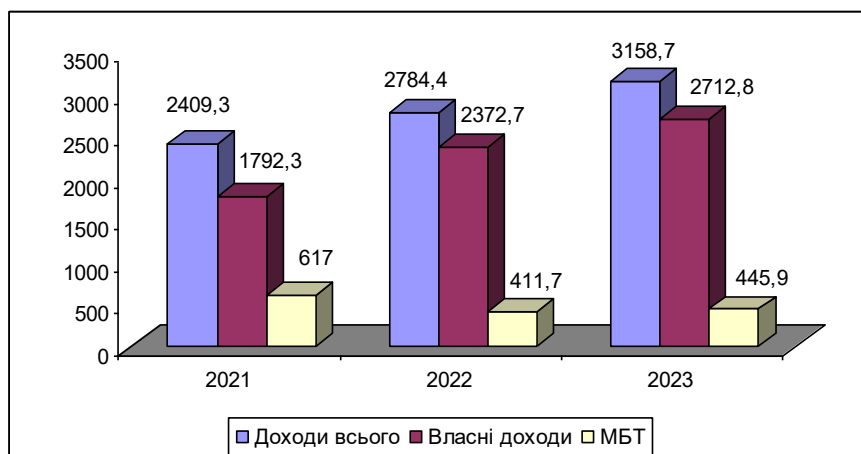

Рис. 1. Динаміка фактичних доходів бюджету КМТГ за 2021–2023 рр., тис грн

Джерело: побудовано на основі [15]

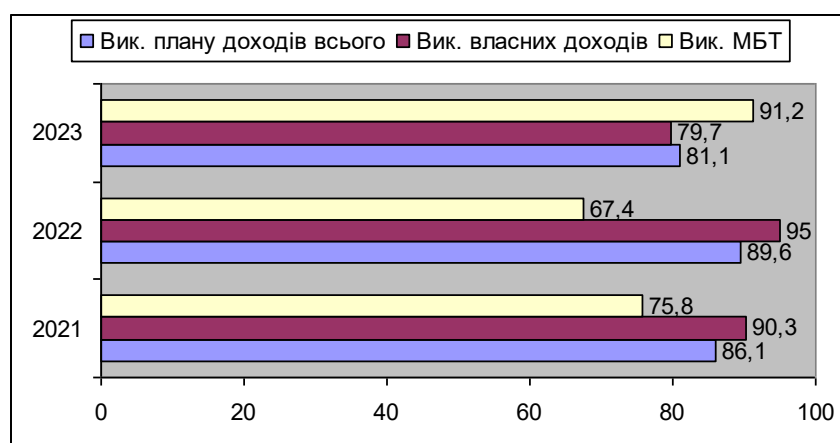

Рис. 2. Виконання планових показників загальних, власних доходів і міжбюджетних трансфертів у складі доходів КМТГ, %

Джерело: побудовано на основі [15]

детально виконання плану по основних складових доходів згідно бюджетної класифікації (табл. 1). На основі даних в табл. 1, бачимо: тенденцію до зменшення мали обсяги міжбюджетних трансфертів, що стало наслідком їх перегляду й спрямування коштів на потреби Збройних сил України. Найбільший темп росту спостерігаємо по податкових доходах, що пов'язано зі збільшенням нормативу зарахування податку на

доходи фізичних осіб (ПДФО) до бюджетів територіальних громад.

Динаміка виконання запланованих видатків бюджету КМТГ протягом 2021–2023 рр. представлена на рис. 3. Аналіз видатків свідчить, що за останні три роки відбулося збільшення їх обсягів на 32,6 %, але спостерігається невиконання планових показників, причому з тенденцією до погіршення рівня виконання плану.

Таблиця 1

Динаміка складових доходів бюджету Кременчуцької ТГ за 2021–2023 роки, тис грн

Доходи	2021		2022		2023	
Податкові надходження	1 830 258,8	1 701 861,4	2 353 700,9	2 305 318,0	3297744,4	2583972,4
Неподаткові надходження	87 074,2	76 569,2	96 774,5	52 701,0	72655,1	105384,7
Доходи від операцій з капіталом	65 513,4	12 006,6	44 500,0	11 842,7	29551,0	18207,4
Офіційні трансфери	814 199,6	617 061,7	610 829,9	411 687,1	488548,8	445906,8
Цільові фонди	2 260,0	1 894,2	2 720,0	2 861,2	5034,0	5237,0
РАЗОМ	2 799 305,9	2 409 392,9	3 108 525,4	2 784 410,1	3893533,3	3158708,3

Джерело: побудовано на основі [16]

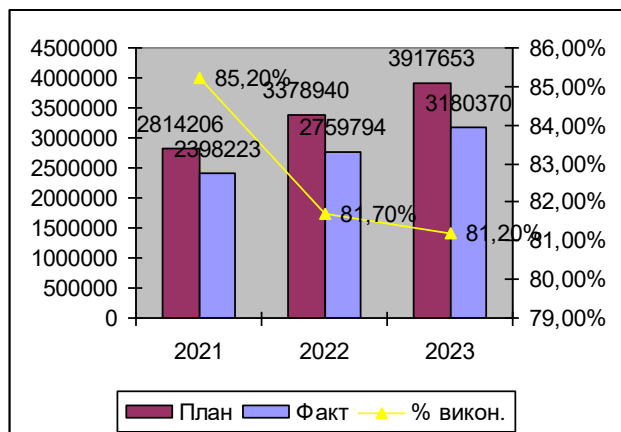

Рис. 3. Динаміка планових і фактичних видатків бюджету КМТГ, тис грн

Джерело: побудовано на основі [15]

За результатами аналізу фінансового результату виконання бюджету визначено абсолютний показник фінансової стійкості місцевого бюджету КМТГ: дефіцит чи профіцит (рис. 4, рис. 5).

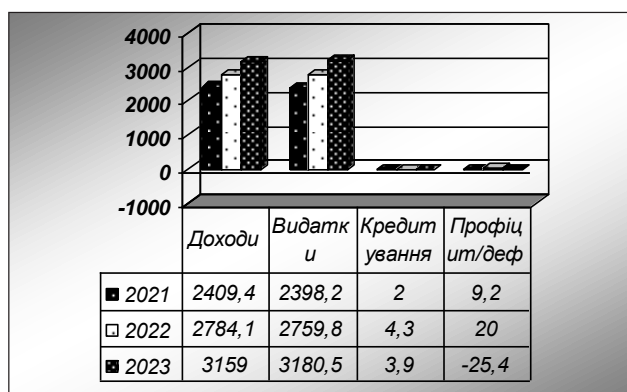

Рис. 4. Доходи, видатки, фінансовий результат виконання бюджету КМТГ за 2021–2023 рр., млн грн (з урахуванням міжбюджетних трансфертів)

Джерело: побудовано на основі [15]

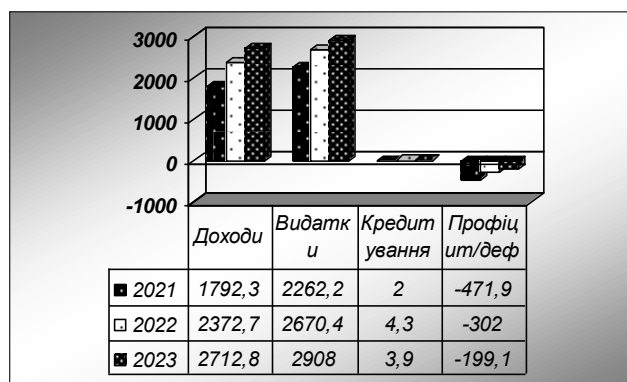

Рис. 5. Доходи, видатки, кредитування і фінансовий результат виконання бюджету КМТГ протягом 2021–2023 рр., млн грн (без урахування міжбюджетних трансфертів)

Джерело: побудовано на основі [15]

Отже, фінансовий результат виконання бюджету без урахування міжбюджетних трансфертів протягом усіх аналізованих років – дефіцит. Основними джерелами фінансування дефіциту було визначено зміну залишків коштів на бюджетних рахунках. Звичайно, це законодавчо прийнятно, але використання таких залишків обмежує фінансування бюджетних установ і бюджетних програм, тому не сприяє досягненню реальної фінансової стійкості бюджету КМТГ.

В основі аналізу і діагностики основних показників фінансової стійкості бюджету КМТГ покладено методики Костирко Л. А., Валентейчик Н. Ю. [11], Кушнір А. І. [13]. Запропонований авторами підхід до комплексного аналізу фінансової стійкості передбачає розрахунок інтегрального показника, який на відміну від відомих, ураховує сукупний вплив інтегральних оцінок за визначеними блоками аналізу: збалансованості, фінансової самостійності, ефективності бюджету. Взята за основу методика аналізу і оцінки фінансової стійкості місцевого бюджету була доповнена результатами досліджень інших науковців, а також власними пропозиціями.

Зокрема, в блоці показників фінансової самостійності авторами запропоновано замінити показник «частка дотації вирівнювання у загальній сумі трансфертів» на показник «коефіцієнт місцевого оподаткування» (як відношення місцевих податків і зборів до усіх власних доходів місцевого бюджету), оскільки в даний час дотації вирівнювання уже немає (законодавчі зміни), а рівень місцевого оподаткування дуже впливає на фінансове забезпечення власних повноважень територіальної громади і безпосередньо на рівень фінансової стійкості місцевого бюджету. Результати розрахунків наведено в таблиці 2.

Як свідчать дані табл. 2, показники фінансової стійкості бюджету КМТГ в основному в межах нормативних або рекомендованих значень, за винятком деяких значень коефіцієнтів: місцевого оподаткування – менше рекомендованого значення, окрім 2022 р.; бюджетної залежності – менше рекомендованого значення, але є тенденція до його наближення.

Збільшення коефіцієнта бюджетного покриття в цілому є позитивним, але значення даного коефіцієнта нижче 1 свідчить про незбалансованість місцевих бюджетів та недостатність доходів для покриття видатків бюджету, що створює загрозу для забезпечення повноцінного виконання з боку органів місцевої влади своїх завдань.

Збільшення коефіцієнтів бюджетної результативності та забезпеченості, а також податкової результативності пояснюються зростанням мінімальної заробітної плати, інфляційними процесами в державі та зменшенням чисельності населення в Україні.

Таблиця 2

Результати аналізу показників фінансової стійкості бюджету КМТГ за 2021–2023 рр.

Блок аналізу	Назва коефіцієнта	2021	2022	2023	Рекомендоване значення
Аналіз фінансової збалансованості	Коефіцієнт бюджетного покриття	0,747	0,860	0,853	↑
	Коефіцієнт стійкості бюджету	0,344	0,174	0,164	<0,30
	Коефіцієнт загальної податкової стійкості	0,710	0,835	0,812	≥ 0,2-0,5
	Коефіцієнт покриття видатків міжбюджетними трансфертами	0,257	0,149	0,140	<0,3
Аналіз фінансової самостійності	Коефіцієнт бюджетної залежності	0,256	0,148	0,141	≤ 0,10
	Коефіцієнт місцевого оподаткування	0,22	0,16	0,17	≥ 0,2
	Коефіцієнт податкової самостійності	0,950	0,972	0,953	≥ 0,3
	Коефіцієнт стійкості доходної бази	0,992	0,993	0,991	≥ 0,6
Аналіз результативності та ефективності бюджету	Коефіцієнт податкової результативності	7,82	10,71	12,0	↑
	Коефіцієнт бюджетної результативності	8,23	11,02	12,60	↑
	Коефіцієнт бюджетної забезпеченості населення	11,02	12,82	14,77	↑
	Показник стабільності доходної частини бюджету	2,76	5,59	5,79	≥ 1

Джерело: побудовано авторами

Таким чином, можна сказати, що в цілому фінансова стійкість бюджету КМТГ, на належному рівні, за виключенням двох показників.

Подальший аналіз фінансової стійкості бюджету КМТГ та визначення інтегрального індикатора фінансової стійкості місцевого бюджету проведено в такій послідовності. Було проведено нормалізацію показників фінансової стійкості бюджету, далі – узагальнений аналіз по групах показників фінансової стійкості за 2021–2023 рр., результати якого у вигляді інтегральних показників збалансованості, самостійності та результативності унаочнено на рис. 6, а динаміка інтегрального індикатора фінансової стійкості бюджету відображена на рис. 7.

Як бачимо, за останні 3 роки інтегральний індикатор фінансової стійкості місцевого бюджету КМТГ знизився з 0,698 до 0,53, на що вплинуло незначне зменшення показника самостійності і показника збалансованості бюджету. В цілому тип фінансової стійкості бюджету КМТГ можна вважати нормальним.

Варто зазначити, що при оцінюванні фінансової стійкості місцевих бюджетів є чимало проблем методичного, нормативного та організаційного характеру, зокрема: нестабільність і недостатність доходів бюджету, неефективний розподіл видатків, недосконале бюджетне планування й регулювання, посилення дотаційності бюджетів, недосконала система розподілу повноважень між державою та місцевим самоврядуванням, негнучка структура видатків, недостатня ефективність місцевих податків та зборів, недостатність інвестицій та інші.

Особливо ці та інші проблеми загострилися під час повномасштабної війни з РФ, збільшився розрив у фінансовій стійкості громад і посилюється залежність від центрального бюджету. Для

підтримки громад із меншими доходами держава використовує так зване горизонтальне вирівнювання на основі значення індексу податкоспроможності відповідного бюджету.

Для зміцнення доходної бази місцевих бюджетів і справедливого фінансового вирівнювання доцільно: визначення та оцінювання реальної чисельності населення громад; врахування у формулі розрахунку базової (чи реверсної) дотації не лише податку з доходів фізичних осіб чи податку на прибуток, але і інших податкових надходжень.

На нашу думку, доцільним є розробка методичних рекомендацій Міністерством фінансів України щодо основних фінансових показників ефективності, платоспроможності, збалансованості та самостійності бюджету, оскільки наявні системи оцінювання стійкості відрізняються як за сукупністю показників оцінювання, так і за методом їх розрахунку.

Наступним кроком може слугувати впровадження алгоритмів розрахунку даних показників в програмне забезпечення діяльності місцевих бюджетів. Наприклад, в програму «Інформаційно-аналітична система управління плануванням та виконанням місцевих бюджетів «LOGICA» [38], що дозволить значно спростити процес аналізу, моніторингу та забезпечення стійкості місцевих бюджетів.

Важливим завданням для органів місцевої влади для забезпечення фінансової стійкості бюджету є ефективне управління фінансовими ресурсами територій, що вимагає покращення бюджетного менеджменту. Приймаючи важливі фінансові рішення, важливо, щоб місцеві органи влади й самоврядування враховували наслідки їх впливу на показники фінансового стану місцевих громад.

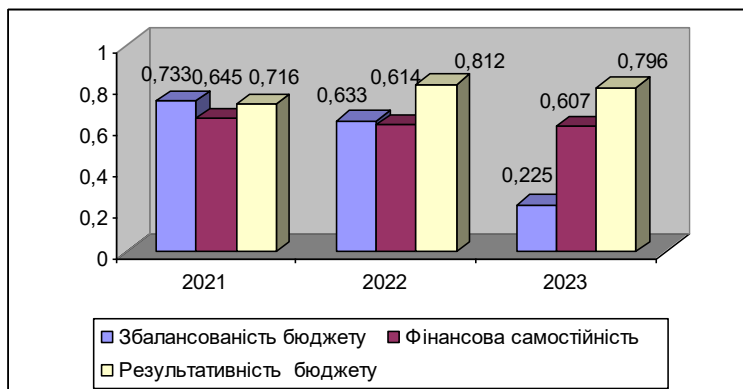

Рис. 6. Інтегральні показники збалансованості, фінансової самостійності та результативності бюджету

Джерело: побудовано авторами

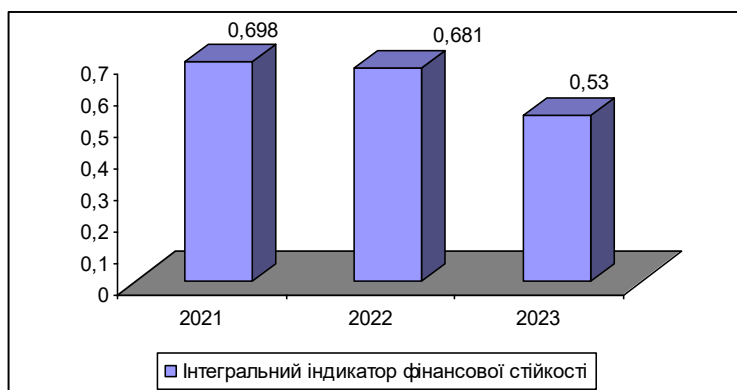

Рис. 7. Динаміка інтегрального індикатора фінансової стійкості бюджету КМТГ

Джерело: побудовано авторами

Нормативно-правова база має бути адаптивною до сучасних змін у сфері формування й виконання місцевих бюджетів, але одним із головних пріоритетів тут вважаємо розмежування повноважень між державною владою і місцевою.

Формування стратегії бюджетної політики щодо забезпечення фінансової стійкості місцевих бюджетів є важливою передумовою економічного зростання територій, інвестиційного розвитку та підвищення добробуту громадян. Основними завданнями стратегічних орієнтирів забезпечення фінансової стійкості місцевого бюджету є: визначення та нарощення його бюджетного потенціалу для забезпечення всіх потреб території, сталого соціально- економічного розвитку за рахунок власних та закріплених джерел; достатність доходної частини місцевого бюджету, ефективне та результативне використання його бюджетних ресурсів. Важливо, щоб формування та реалізація стратегії забезпечення фінансової стійкості місцевих бюджетів обиралася відповідно до типу фінансової стійкості території.

Задля забезпечення та підвищення фінансової стійкості місцевих бюджетів України можна виділити такі основні засади в сфері управління бюджетними ресурсами адміністративно-територіальних одиниць: зміцнення і зростання доходів

місцевих бюджетів; оптимізація видаткової частини бюджету; збалансування доходів і видатків місцевих бюджетів; підвищення інвестиційної привабливості територій; запровадження сучасних інноваційних форм і методів бюджетного менеджменту на рівні місцевих бюджетів.

Для зміцнення й розширення власної доходної бази місцевих бюджетів доцільно: змінити пропорції розподілу податку з доходів фізичних осіб на користь місцевих бюджетів, а саме: в державний – 15%, обласний 10%, бюджет місцевого самоврядування – 75% [16]; збільшувати обсяги неподаткових доходів за рахунок розширення надання якісних адміністративних послуг населенню, а також додаткових, затребуваних платних послуг в установах бюджетної сфери; вдосконалити механізм адміністрування місцевих податків та зборів (особливо плати за землю, податку на нерухоме майно, відмінне від земельного податку), посилити контроль за їх надходженнями, а також розробити механізм визначення ефективності від надання пільг в системі місцевого оподаткування.

Отже, забезпечення фінансової стійкості місцевих бюджетів є складним багатокомпонентним процесом, який потребує реалізації заходів як на місцевому, так і на державному рівні.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. Фінансова стійкість є інтегральним показником фінансового стану місцевих бюджетів, який дозволяє оцінити збалансованість, самостійність, ефективність та результативність формування й використання коштів місцевого бюджету та спроможність забезпечити соціально-економічний розвиток територій та підвищення рівня життя населення. Законодавчо встановленої такої методики наразі не існує, але найбільш прийнятний, на наш погляд, інтегральний метод аналізу й оцінювання фінансової стійкості місцевих бюджетів.

Аналіз фінансової стійкості бюджету Кременчуцької міської територіальної громади засвідчив: фінансовий результат виконання бюджету з міжбюджетними трансфертами – профіцит у 2021 і 2022 р., дефіциту у 2023 р., що викликано наслідками вторгнення РФ і ведення повномасштабної війни. Аналіз відносних показників фінансової стійкості було проведено з використанням інтегрального методу. Узагальнений інтегральний індикатор фінансової стійкості показує, що рівень фінансової стійкості бюджету КМТГ знизився у 2023 році порівняно з 2021 р., це пов'язано із недостатнім фінансовим забезпеченням в умовах ведення війни власних і делегованих повноважень. Тобто

проблеми фінансової стійкості місцевих бюджетів присутні наразі не лише в традиційно дотаційних адміністративно-територіальних одиницях, а і в податкоспроможних регіонах, бюджети яких є впродовж тривалого часу донорами. Для їх вирішення необхідна розробка стратегії забезпечення фінансової стійкості кожного місцевого бюджету, виходячи із аналізу та оцінювання її показників за попередні періоди. Для покращення фінансового стану місцевих бюджетів необхідні виважені та обґрунтовані підходи до зміцнення їх доходної бази (особливо місцевого оподаткування), оптимізації видаткової частини, ефективного врегулювання міжбюджетних трансфертів, посилення результативності бюджетного контролю на місцевому рівні, застосування в органах місцевого самоврядування сучасних інформаційних технологій та інструментів цифровізації. Для кращого оцінювання фінансової стійкості місцевих бюджетів необхідна розробка і впровадження для повсюдного практичного застосування методики оцінювання фінансової стійкості місцевих бюджетів. Також пропонується додатково обчислювати показники податкоспроможності, місцевого оподаткування, кредитоспроможності, ліквідності, ризиковості, які розширять спектр оцінки фінансової стійкості місцевих бюджетів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білик Ю. С., Мардус Н. Ю. Обґрунтування сутності поняття «фінансова стійкість місцевих бюджетів». *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. 2024. С. 51–59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2024-76-06>
2. Заруцька О. П., Качула С. В. Фінансова самостійність місцевих бюджетів як підґрунтя їх стійкості в умовах бюджетної децентралізації. *Агросвіт*. 2021. № 18. С. 28–35. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.18.28>
3. Кириленко О. П. Фінансова самодостатність територіальних громад: сутність та умови забезпечення. *Світ фінансів*. 2022. Вип. 4. С. 68–80. DOI: <https://doi.org/10.35774/SF2022.04.068>
4. Лисяк Л. В., Кушнір А. І. Фінансова стійкість місцевих бюджетів: теоретичний аспект. *Молодий вчений*. 2019. № 1 (65). С. 472–475. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_1\(2\)_53](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_1(2)_53) (дата звернення: 21.02.2025).
5. Бугіль С. Я. Фінансова стійкість та безпека місцевих бюджетів в умовах обмеженості фінансових ресурсів. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2016. Вип. 1. С. 55–60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/serpri_2016_1_15 (дата звернення: 21.02.2025).
6. Возняк Г. В., Капленко Г. В., Коваль В. М. Децентралізація як основа зміцнення фінансової самодостатності та розвитку територіальних громад. *Економіка і суспільство*. 2022. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-24>
7. Дубина М. В. Оцінка бюджетної децентралізації та її вплив на фінансову стійкість місцевих бюджетів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2018. Вип. 29. С. 100–104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2018_29_21 (дата звернення: 25.02.2025).
8. Західна О. Р., Дубик В. Я., Даниляк Я. А. Вплив місцевих податків та зборів на фінансову стійкість територіальних громад в умовах війни. *Економіка. Фінанси. Право*. 2024. № 6. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2024.6.12>
9. Пітюлич М. М., Крупка А. Я., Мінкович В. Т., Чакій О. І. Детермінанти розвитку та їх вплив на фінансову стійкість територіальних громад. *Регіональна економіка*. 2023. 107(1). С. 34–44. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-1-4>
10. Бондарук Т. Г., Бондарук І. С., Дубина М. В. Методичний інструментарій оцінки фінансової стійкості місцевих бюджетів України. *Світ фінансів*. 2019. Вип. 2. С. 60–72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svitfin_2019_2_7 (дата звернення: 10.03.2025).
11. Костирко Л. А., Велентейчик Н. Ю. Методичні засади комплексного аналізу фінансової стійкості місцевих бюджетів. *Фінансовий простір*. 2016. №1. С. 83–90. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2016_1_13 (дата звернення: 10.03.2025).
12. Крук О. М. Аналіз фінансової стійкості місцевого бюджету. *Вісник Донецького університету економіки та права*. 2011. № 2. С. 193–197. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vdie/2011_2/files/50.pdf (дата звернення: 10.03.2025).

13. Кушнір А. І. Методики оцінки фінансової стійкості місцевих бюджетів. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2019. Том 24. Вип. 4 (77). С. 128–132. URL: [http://liber.onu.edu.ua/pdf/visn_econom_24_4\(77\).pdf](http://liber.onu.edu.ua/pdf/visn_econom_24_4(77).pdf) (дата звернення: 10.03.2025).
14. Юрчишина Л. В., Томілова К. В. Оцінка фінансової стійкості місцевих бюджетів. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*; Випуск 1 (28) 2021. DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.28-16> (дата звернення: 14.03.2025).
15. Офіційний веб-сайт Кременчуцької міської ради. URL: <http://kremen.gov.ua> (дата звернення: 25.02.2025).
16. Загірняк Д. М., Глухова В. І., Кравченко Х. В. Тенденції формування бюджетних ресурсів територіальних громад. *Економіка та суспільство*. 2023. № 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-74>

REFERENCES

1. Bilyk, Yu. S., & Mardus, N. Yu. (2024). Obhruntuvannia sutnosti poniattia "finansova stiikist mistsevykh biudzhativ" [Substantiation of the essence of the concept of "financial sustainability of local budgets"]. *Herald of Lviv University of Trade and Economics Economic sciences – Bulletin of the Lviv University of Trade and Economics*. Is. 76. pp. 51–59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2024-76-06> [in Ukrainian].
2. Zarutskaya, O. P., & Kachula, S. V. (2021). Finansova samostiinist mistsevykh biudzhativ yak pidhruntia yikh stiikosti v umovakh biudzhethnoi detsentralizatsii [Financial independence of local budgets as a basis for their sustainability in the context of budget decentralization]. *Ahrosvit – Agrosvit*. no. 18. pp. 28–35. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.18.28> [in Ukrainian].
3. Kyrylenko, O. P. (2022). Finansova samodostatnist terytorialnykh hromad: sutnist ta umovy zabezpechennia [Financial self-sufficiency of territorial communities: essence and conditions of provision]. *Svit finansiv-World of Finance*. is. 4. pp. 68–80. DOI: <https://doi.org/10.35774/SF2022.04.068> [in Ukrainian].
4. Lysiak, L. V., & Kushnir, A. I. (2019). Finansova stiikist mistsevykh biudzhativ: teoretychnyi aspekt [Financial sustainability of local budgets: theoretical aspect]. *Young scientist-Young scientist*, is. 1(65), pp. 472–475. Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_1\(2\)_53](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_1(2)_53) (accessed February 21, 2025). [in Ukrainian].
5. Buhil, S. Ya. (2016). Finansova stiikist ta bezpeka mistsevykh biudzhativ v umovakh obmezhenosti finansovykh resursiv [Financial stability and security of local budgets in conditions of limited financial resources]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy – Socio-economic problems of the modern period of Ukraine*, is. 1, pp. 55–60. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2016_1_15 (accessed February 21, 2025). [in Ukrainian].
6. Vozniak, H. V., Kaplenko, H. V. & Koval V. M. (2022) Detsentralizatsiia yak osnova zmitsnennia finansovoi samodostatnosti ta rozvytku terytorialnykh hromad [Decentralization as a basis for strengthening financial self-sufficiency and development of territorial communities]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and Society*, is. 42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-24> [in Ukrainian].
7. Dubyna, M. V. (2018) Otsinka biudzhethnoi detsentralizatsii ta yii vplyv na finansovu stiikist mistsevykh biudzhativ [Assessment of budget decentralization and its impact on the financial sustainability of local budgets]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Ekonomika i menedzhment – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Economics and Management*, is. 29, pp. 100–104. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2018_29_21 (accessed February 25, 2025). [in Ukrainian].
8. Zakhidna, O. R., Dubyk, V. Ia., & Danyliak, Ya. A. (2024). Vplyv mistsevykh podatkov ta zboriv na finansovu stiikist terytorialnykh hromad v umovakh viiny [The impact of local taxes and fees on the financial stability of territorial communities in times of war]. *Ekonomika. Finansy. Pravo – Economics. Finance. Law*, no. 6. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2024.6.12> [in Ukrainian].
9. Pitiulych, M. M., Krupka, A. Ya., Minkovych, V.T. & Chakii O. I. (2023). Determinanty rozvytku ta yikh vplyv na finansovu stiikist terytorialnykh hromad [Determinants of development and their impact on the financial sustainability of territorial communities]. *Rehionalna ekonomika – Regional Economy*, is. 107(1), pp. 34–44. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-1-4> [in Ukrainian].
10. Bondaruk, T.H., Bondaruk, I.S. & Dubyna, M.V. (2019). Metodychni instrumentarii otsinky finansovoi stiikosti mistsevykh biudzhativ Ukrainy [Methodological tools for assessing the financial sustainability of local budgets in Ukraine]. *Svit finansiv – World of Finance*, is. 2, pp. 60–72. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svitfin_2019_2_7 (accesse March 10, 2025) [in Ukrainian].
11. Kostyrko, L. A., Velenteichyk, N. Yu. (2016). Metodychni zasady kompleksnoho analizu finansovoi stiikosti mistsevykh biudzhativ [Methodological principles of a comprehensive analysis of the financial sustainability of local budgets]. *Finansovyi prostir – Financial Space*, no. 1, pp. 83–90. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2016_1_13 (accesse March 10, 2025) [in Ukrainian].
12. Kruk, O. M. (2011). Analiz finansovoi stiikosti mistsevoho biudzhetu [Analysis of the financial stability of the local budget]. *Visnyk Donetskoho universytetu ekonomiky ta prava – Bulletin of the Donetsk University of Economics and Law*, no. 2, pp. 193–197. Available at: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vdie/2011_2/files/50.pdf (accesse March 10, 2025). [in Ukrainian].
13. Kushnir A. I. (2019). Metodyky otsinky finansovoi stiikosti mistsevykh biudzhativ [Methods of assessing the financial sustainability of local budgets]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomika – Bulletin of the Odessa National University. Economics*, no. 24, is. 4(77), pp. 128–132. Available at: [http://liber.onu.edu.ua/pdf/visn_econom_24_4\(77\).pdf](http://liber.onu.edu.ua/pdf/visn_econom_24_4(77).pdf) (accesse March 10, 2025) [in Ukrainian].

14. Yurchyshyna, L. V., & Tomilova, K. V. (2021). Otsinka finansovoi stiikosti mistsevykh biudzhetyv [Assessing the Financial Sustainability of Local Budgets]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia – Eastern Europe: Economics, Business and Governance*, is. 1(28). DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.28-16> [in Ukrainian].

15. Ofitsiinyi veb-sait Kremenchutskoi miskoi rady [Official website of the Kremenchuk City Council]. Available at: <http://kremen.gov.ua>. (accessed February 25, 2025).

16. Zagirniak, D. M., Hlukhova, V. I. & Kravchenko Kh. V. (2023). Tendentsii formuvannia biudzhetykh resursiv terytorialnykh hromad [Trends in the formation of budgetary resources of territorial communities]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, no. 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-74> [in Ukrainian].

Sergiy Didur, Viktor Babichenko, Valentyna Glukhova, Kateryna Melnychenko, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University. Financial sustainability of local budgets and its ensurance.

Annotation. The purpose of the article is to develop theoretical and methodological principles, analyze indicators of financial sustainability of local budgets, identify problems and make proposals to improve its provision. **Research methodology.** The goal set in the article was achieved using the following main methods: systematic, analysis, theoretical generalization method, statistical, graphical. **Results.** The work considers the definition of the term “financial sustainability of local budgets”, systematizes the factors influencing it, and approaches to assessment. The financial sustainability of local budgets is analyzed using the example of the budget of the Kremenchuk city territorial community of the Kremenchuk district of Poltava region (KMTG) in absolute and relative terms. An analysis of the formation of revenues, expenditures, interbudgetary transfers, and the financial result of the KMTG budget execution for 2021–2023 was carried out, and factors influencing the financial sustainability of the budget in absolute terms were identified. The indicators of financial sustainability of the KMTG budget were analyzed in terms of groups (balance, independence, effectiveness and efficiency. An integral indicator of financial sustainability was determined. According to the results of the study, key problems and trends were identified and relevant conclusions were drawn. It was established that the formation of an effective budget policy strategy of local self-government bodies is the basis for ensuring the financial sustainability of local budgets. For diagnostics, monitoring and ensuring financial sustainability, it is necessary to develop a unified assessment methodology, strengthen the revenue base, optimize expenditures, improve inter-budgetary transfers, and improve budget management at the local level. **Practical significance of the research results.** Creating an effective system for assessing the financial sustainability of local budgets, identifying factors of influence and opportunities to counteract them will contribute to improving the management of local budgets, strengthening the financial base of local self-government bodies.

Keywords: financial sustainability, local budget, territorial communities, budgetary independence, balance, effectiveness, integrated indicator of financial sustainability.